

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda)

4. juuli 2017*

Teenuste hanked — Hankemenetlus — Euroopa Liidu Raudteeagentuuri infosüsteemi arendamiseks asutuseväliste teenuste osutamine — Pakkuja pakkumuse järjekoht — Pakkuja pakkumuse tagasilükkamine — Põhjendamiskohustus — Põhjendamatult madala maksumusega pakkumus

Kohtuasjas T-392/15,

European Dynamics Luksemburg SA, asukoht Luxembourg (Luksemburg),

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE, asukoht Ateena (Kreeka),

European Dynamics Belgium SA, asukoht Brüssel (Belgia),

esindajad: advokaadid I. Ampazis, M. Sfyri, C.-N. Dede ja D. Papadopoulou, hiljem advokaadid M. Sfyri, C.-N. Dede ja D. Papadopoulou,

hagejad,

versus

Euroopa Liidu Raudteeagentuur, esindaja: J. Doppelbauer, hiljem G. Stärkle ja Z. Pyloridou, keda abistas advokaat V Christianos

kostja,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue tühistada Euroopa Liidu Raudteeagentuuri otsus, mis puudutab hagejate poolt hankemenetluses ERA/2015/01/OP „ESP EISD 5 – [raudteeagentuuri] infosüsteemi arendamiseks asutuseväliste teenuste osutamine“ osadele 1 ja 2 esitatud pakkumuste paremusjärjestust,

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

koosseisus: president S. Frimodt Nielsen, kohtunikud V. Kreuschitz (ettekandja) ja N. Póltorak,

kohtusekretär: E. Coulon,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

otsuse

Vaidluse taust

- 1 Hanketeade hankemenetluse „ERA/2013/16/RSU/OP ESP EISD 4“ (edaspidi „hange ESP EISD 4“) kohta avaldati 28. mail 2013 Euroopa Liidu Teataja lisas (ELT 2013/S 101-172115). Kõnealuse avatud hanke esemeks oli Euroopa Raudteeagentuuri (ERA) – nüüd Euroopa Liidu Raudteeagentuur (edaspidi „raudteeagentuur“) – infosüsteemi arendamiseks asutuseväliste teenuste osutamine. See koosnes kolmest osast ja hindamiskriteeriumiks oli parim hinna ja kvaliteedi suhe. Iga hankeosa kohta pidi raudteeagentuur sõlmima raamlepingu paremusjärjestuses kolmele esimesele järjekohale paigutatud pakkujaga ja sõlmima igäühaga neist raamlepingu kehtivuse ajaks lepingu.
- 2 Hagejad European Dynamics Luxembourg SA, Evropaiki Dynamiki – Proïgmēna Systimata Tilepikoininon Pliroforikis kai Tilematikis AE ja European Dynamics Belgium SA esitasid 16. septembril 2013 pakkumuse kõigile hanke ESP EISD 4 kolmele osale.
- 3 Raudteeagentuur teatas 12. septembril 2014 hagejatele, et iga hanke ESP EISD 4 osa puhul paigutati nende pakkumus esimesele järjekohale ning et ta sõlmib nendega iga osa kohta raamlepingu.
- 4 Raudteeagentuur tegi 14. oktoobril 2014 hagejatele teatavaks oma otsuse tunnistada hankemenetlus ESP EISD 4 kehtetuks põhjusel, et puudus pakkumuste majandusliku hindamise matemaatiline valem. 29. oktoobril 2014 avaldati see otsus Euroopa Liidu Teataja lisas.
- 5 Hagejad esitasid 14. oktoobril 2014 vaide raudteeagentuuri otsuse peale hange ESP EISD 4 kehtetuks tunnistada. Raudteeagentuur vastas sellele vaidele 13. novembril 2014, täpsustades et nimetatud otsus tehti, kuna kõnealuse hanke dokumentides ei olnud täpsustatud eksperditeadmiste protsentides väljendatavat suhtelist osakaalu. Ta märkis ka, et avaldatakse uus hanketeade ning et ta selgitab pakkumuste majanduslikuks hindamiseks valitud valemit.
- 6 Hagejad esitasid 13. novembril 2014 taas hanke ESP EISD 4 kehtetuks tunnistamise otsuse peale vaide. Raudteeagentuur vastas sellele vaidele 10. detsembril 2014 ja edastas hagejatele 15. detsembril 2014 avaliku versiooni nimetatud hanke hindamisaruandest.
- 7 Euroopa Liidu Teataja lisas (ELT 2015/S 019-029728) avaldati 28. jaanuaril 2015 hanketeade hankemenetluse ERA/2015/01/OP „ESP EISD 5 – [raudteeagentuuri] infosüsteemi arendamiseks asutuseväliste teenuste osutamine“ kohta (edaspidi „hange ESP EISD 5“). Kõnealuse avatud hanke esemeks oli raudteeagentuuri infosüsteemi arendamiseks asutuseväliste teenuste osutamine. See koosnes kolmest osast ja hindamiskriteeriumiks oli parim hinna ja kvaliteedi suhe. Iga hankeosa kohta pidi raudteeagentuur sõlmima raamlepingu paremusjärjestuses kolmele esimesele järjekohale paigutatud pakkujaga. Hankemenetluse pakkumuste esitamise tähtjaks oli määratud 6. märts 2015 ja hagejad esitasid konsortsiumina oma pakkumused selle tähtaja jooksul.
- 8 Raudteeagentuur tegi 8. mail 2015 hagejatele teatavaks oma otsuse paigutada nende pakkumus hanke ESP EISD 5 1. osale „Kohapeal aja ja vahendite alusel infosüsteemi arendamine, tugi ja abi“ (edaspidi „1. osa“) paremusjärjestuses teisele kohale (edaspidi „esimene vaidlustatud otsus“).
- 9 Hagejad esitasid 11. mail 2015 raudteeagentuurile täiendava teabe taotluse seoses 1. hankeosa suhtes nende pakkujatega lepingute sõlmimisega, kelle pakkumused olid asetatud esimesele ja kolmandale järjekohale.
- 10 Raudteeagentuur vastas taotlusele 20. mail 2015. Oma vastuses andis ta teavet esimesele kohale paigutatud pakkumuse ja hagejate pakkumuse kohta. Ta märkis, et hindamiskomisjon oli asetanud Nexteral konsortsiumi pakkumuse tehnilise hindamise tulemusel esimesele kohale 56 punktiga 60-st

ja majandusliku hindamise tulemusel 38,78 punktiga 40-st. Hagejate pakkumus oli paigutatud tehnilise hindamise tulemusel teisele järjekohale 57 punktiga 60-st ja majandusliku hindamise tulemusel 35,46 punktiga 40-st.

- 11 Hagejad palusid 8. juulil 2015 1. hankeosa puudutava hindamisaruande koopiat, mis neile sel kuupäeval ka esitati.
- 12 Raudteeagentuur tegi 1. juulil 2015 hagejatele teatavaks oma otsuse asetada nende pakkumus hanke ESP EISD 5 2. osale „Kohapeal aja ja vahendite alusel infosüsteemi arendamine, tugi ja abi“ (edaspidi „2. hankeosa“) paremusjärjestuses seitsmendale kohale ja seega tagasi lükata (edaspidi „teine vaidlustatud otsus“).
- 13 Hagejad esitasid 2. juulil 2015 täiendava teabe taotluse seoses 2. hankeosa suhtes nende pakkujatega lepingute sõlmimisega, kelle pakkumused olid edukaks tunnistatud.
- 14 Raudteeagentuur vastas taotlusele 7. juulil 2015, edastades väljavõtte hindamiskomisjoni aruandest, mis sisaldas muu hulgas teavet 2. hankeosa suhtes edukaks tunnistatud pakkumuste kohta. Nimelt oli Intrasofti pakkumus asetanud tehnilise hindamise tulemusel esimesele kohale 51 punktiga 60-st ja majandusliku hindamise tulemusel 39,04 punktiga 40-st. Atos Belgiumi pakkumus oli paigutatud tehnilise hindamise tulemusel teisele kohale 48,5 punktiga 60-st ja majandusliku hindamise tulemusel 40 punktiga 40-st. Nextera2 pakkumus oli asetanud tehnilise hindamise tulemusel kolmandale kohale 52,5 punktiga 60-st ja majandusliku hindamise tulemusel 32,53 punktiga 40-st. Hagejate pakkumus oli aga saanud tehnilise hindamise tulemusel 52 punkti 60-st ja majandusliku hindamise tulemusel 26,23 punkti 40-st.
- 15 Hagejad saatsid 8. juulil 2015 raudteeagentuurile kirja, milles nad väitsid, et vaidlustatud otsustega seoses oli raudteeagentuur toime pannud mitu rikkumist. Muu hulgas leidsid nad, et pakkujad, kelle pakkumused olid 1. ja 2. osa suhtes edukaks tunnistatud, olid konkurentsieelise saamiseks oma hindu ebaseaduslikult alandanud. Nad lisasid, et nad ei saa aru, kuidas raudteeagentuur võis nõustuda selliste hindadega, mis olid kunstlikult madalad, ning et neil on kahju, et raudteeagentuur oli otsustanud need hinnad ilma uurimise või selgitusteta heaks kiita.

Menetlus ja poolte nõuded

- 16 Hagejad esitasid vaidlustatud otsuste peale hagi, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 17. juulil 2015.
- 17 Hagejad teatasid 23. juulil 2015 raudteeagentuurile, et nad ei ole oma 8. juuli 2015. aasta kirjale vastust saanud, tuletasid meelde, et nad leiavad, et edukaks tunnistatud pakkumused olid põhjendamatult madala maksumusega, ja märkisid, et nad olid esitanud vaidlustatud otsuste peale hagi.
- 18 Raudteeagentuur vastas hagejate 8. juuli 2015. aasta kirjale 24. juulil 2015, vaieldes nende väidetele vastu.
- 19 Hagejad vaidlustasid raudteeagentuuri 24. juuli 2015. aasta kirjas toodud argumendid 27. juulil 2015.
- 20 Üldkohtu kantselei tegi hagejate hagiavalduse raudteeagentuurile teatavaks 29. juulil 2015.
- 21 Raudteeagentuur esitas 15. oktoobril 2015 Üldkohtus registreeritud eraldi dokumendina Üldkohtu kodukorra artikli 130 alusel vastuvõetamatuse vastuväite põhjendusega, et hagejate hagi teise vaidlustatud otsuse peale on vastuvõetamatu.
- 22 Raudteeagentuur esitas samal päeval Üldkohtu kantseleisse kostja vastuse.

- 23 Dokumendiga, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 26. novembril 2015, esitas raudteeagentuur uusi argumente ja ühe uue tõendi.
- 24 Hagejad esitasid 22. veebruaril 2016 Üldkohtu kantseleisse repliigi oma seisukohtadega kostja vastuse, vastuvõetamatuse vastuväite ning raudteeagentuuri esitatud uute argumentide ja tõendite suhtes.
- 25 Raudteeagentuuri vasturepliik saabus Üldkohtu kantseleisse 21. aprillil 2016.
- 26 Hagejad paluvad Üldkohtul:
- lükata vastuvõetamatuse vastuväide tagasi;
 - tühistada vaidlustatud otsused,
 - lükata raudteeagentuuri 26. novembri 2015. aasta menetluskandis esitatud uued väited ja uued tõendid tagasi.
 - mõista kohtukulud välja raudteeagentuurilt.
- 27 Raudteeagentuur palub Üldkohtul:
- tunnistada hagi teist vaidlustatud otsust puudutavas osas vastuvõetamatuks;
 - kui hagi tunnistatakse täies ulatuses vastuvõetavaks, siis jätta hagi tervikuna põhjendamatusesse tõttu rahuldamata;
 - eemaldada Üldkohtu toimikust lisa C4 ja jätta arvestamata hagejate sellel põhinevad argumendid;
 - mõista kohtukulud välja hagejatele.
- 28 Üldkohtu (neljas koda) 21. juuli 2016. aasta määrusega liideti vastuvõetamatuse vastuväide sisulisi küsimusi käsitleva kohtuasjaga ja kohtukulude jaotamise küsimus jäeti edaspidiseks lahendamiseks.
- 29 Kuna Üldkohtu kodade koosseisu muudeti kodukorra artikli 27 lõike 5 alusel ja ettekandja-kohtunik kuulub nüüd kolmanda koja koosseisu, siis määrati käesolev kohtuasi sellele kojale.
- 30 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kolmas koda) kodukorra artikli 106 lõike 3 alusel, kuna pooled ei esitanud kohtuistungis määramise taotlust, teha otsuse ilma menetluse suulise osata. Üldkohus on seisukohal, et tal on käesolevas kohtuasjas kohtutoimiku materjalide alusel piisavat teavet, et teha otsus menetlust jätkamata.

Õiguslik käsitlus

Vastuvõetavus

Hagi vastuvõetavus teist vaidlustatud otsust puudutavas osas

- 31 Raudteeagentuur leiab, et hagi on teist vaidlustatud otsust puudutavas osas vastuvõetamatu, kuna hagejatel pole enam põhjendatud huvi nõuda selle otsuse tühistamist väitega, et selle põhjendus pole piisav. Ta väidab, et oma 24. juuli 2015. aasta kirjas esitas ta hagejatele selgitused selle kohta, miks ta oli leidnud, et edukaks tunnistatud pakkumused ei tundunud olevat põhjendamatu madala maksumusega. Need selgitused olid esitatud pärast 17. juulit 2015, mil hagejad esitasid oma hagi, kuid

enne 11. septembrit 2015, mis oli teise vaidlustatud otsuse peale hagi esitamise tähtaeg. Seetõttu oleksid hagejad raudteeagentuuri sõnul seda põhjendust teades võinud ajavahemikul 24. juulist kuni 11. septembrini 2015 esitada Üldkohtule hagi ja teostada oma kaitseõigusi. Raudteeagentuur on seisukohal, et kuna hagejad seda võimalust ei kasutanud, siis on nende hagi kaotanud oma õigusliku toime ja neil pole enam põhjendatud huvi.

- 32 Lisaks pole hagejad raudteeagentuuri sõnul tõendanud, et hagi esitamise ajal oleks teise vaidlustatud otsuse tühistamine selle eesmärgi ja tulemust silmas pidades võinud neile mingit kasu tuua. Sellele argumendile tuginedes märgib ta ühelt poolt, et hagejad ei olnud kohustatud teise vaidlustatud otsuse peale 17. juulil 2015 hagi esitama, kuna selle otsuse edasikaebamise tähtaeg ei lõppenud kohe pärast seda kuupäeva, ja teiselt poolt, et see otsus ei olnud „täiesti“ ilma põhjenduseta, mis takistas neil oma kaitseõigusi teostamast.
- 33 Hagejad vaidlevad selle vastu, et neil puudub teise vaidlustatud otsuse puhul põhjendatud huvi. Nad leiavad, et hagi esitamise kuupäeval ei käsitletud vaidlustatud otsuste põhjendused edukaks tunnistatud pakkumuste põhjendamatult madala maksumuse küsimust, ning et neil oli õigus kasutada nimetud otsuste suhtes õiguskaitsevahendeid, ootamata ära viimast hetke enne hagi esitamise tähtaja lõppu. Igal juhul on nad seisukohal, et raudteeagentuuri 24. juuli 2015. aasta kirjas ei olnud mingisugust teavet selle kohta, et oleks kontrollitud, kas edukaks tunnistatud pakkumused polnud põhjendamatult madala maksumusega.
- 34 Üldkohus meenutab, et põhjendatud huvi on peamine ja esimene tingimus, mis peab olema täidetud iga kohtule esitatava hagi puhul (kohtuotsused, 17.9.2015, Mory jt vs. komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 58, ja 10.4.2013, GRP Security vs. kontrollikoda, T-87/11, ei avaldata, EU:T:2013:161, punkt 44). See huvi peab hagi eset arvestades olema olemas hagi esitamise faasis, vastasel juhul on tegu vastuvõetamatusena (kohtuotsus, 7.6.2007, Wunenburger vs. komisjon, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punkt 42).
- 35 Füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi on vastuvõetav üksnes siis, kui sellel isikul on vaidlustatud akti tühistamiseks huvi. Selline huvi eeldab, et akti tühistamine ise võib tekitada õiguslikke tagajärgi ja et hagi tulemusel võib selle esitanud isik saada mingit kasu (kohtumäärus, 5.3.2009, komisjon vs. Provincia di Imperia, C-183/08 P, ei avaldata, EU:C:2009:136, punkt 19; kohtuotsus, 17.9.2015, Mory jt vs. komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 55; kohtumäärus, 30.4.2007, EnBW Energie Baden-Württemberg vs. komisjon, T-387/04, EU:T:2007:117, punkt 96, ja 22.5.2012, Evropaïki Dynamiki vs. komisjon, T-17/09, ei avaldata, EU:T:2012:243, punkt 117).
- 36 See huvi peab säilima kuni kohtuotsuse tegemiseni, vastasel juhul langeb otsuse tegemise vajadus ära (vt kohtuotsused, 7.6.2007, Wunenburger vs. komisjon, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17.9.2015, Mory jt vs. komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika). See nõue tagab nimelt menetluse seisukohast ja korrakohase õigusemõistmise huvides, et kohtutele ei esitata arvamuse andmise taotlusi või puhtalt teoreetilise küsimuse lahendamise nõudeid (vt selle kohta kohtuotsus, 19.6.2009, Socratec vs. komisjon, T-269/03, ei avaldata, EU:T:2009:211, punkt 36).
- 37 Käesoleval juhul kahjustas teine vaidlustatud otsus hagi esitamise hetkel hagejate huve, kuna nimetatud otsusega lükkas raudteeagentuur tagasi nende pakkumuse 2. hankeosale ja tunnistas edukaks teised kolm pakkujat. Selle otsuse tühistamisel peaks raudteeagentuur põhimõtteliselt hindama uuesti hagejate pakkumust, millest võib neil kasu olla, kuna lähtudes sellest, et kui neid nimelt ei jäeta uue hindamise tulemusel kõrvale, siis võivad nad osutada 2 hankeosa suhtes edukaks. Lisaks võib raudteeagentuur selle otsuse tühistamise tulemusel teha tulevikus hankemenetlustesse asjakohased muudatused (vt selle kohta kohtuotsus, 23.5.2014, European Dynamics Luxembourg vs. Euroopa Keskpank, T-553/11, ei avaldata, EU:T:2014:275, punkt 95 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult oli hagejatel hagi esitamise ajal teise vaidlustatud otsusega seoses põhjendatud huvi olemas ning seega on hagi selles osas vastuvõetav.

- 38 Nagu nähtub eespool punktis 36 viidatud kohtupraktikast, peab põhjendatud huvi säilima kogu kohtumenetluse jooksul ning selle huvi äralangemine ei too kaasa mitte hagi vastuvõetamatust vaid kohtulahendi tegemise vajaduse äralangemise. Kodukorra artikli 130 lõike 2 alusel võib pool esitada taotluse, et Üldkohus tuvastaks, et asjas otsuse tegemise vajadus on ära langenud. Lisaks võimaldab kodukorra artikli 131 lõige 2 Üldkohtul tuvastada otsuse tegemise vajaduse äralangemise omal algatusel, kui hageja ei reageeri Üldkohtu pöördumistele.
- 39 Kui raudteeagentuuri esitatud vastuvõetamatuse vastuväidet käsitada taotlusena tuvastada, et otsuse tegemise vajadus on ära langenud, siis tuleb tõdeda, et raudteeagentuur väidab vääralt, et hagejad kaotasid oma põhjendatud huvi selle tõttu, et 24. juulil 2015 – ehk pärast 17. juulit 2015, mil nad esitasid hagi, mis puudutas vaid põhjenduse puudumist, kuid enne 11. septembrit 2015, mil kaebetähtaeg lõppes – olid nad saanud raudteeagentuurilt täieliku selgituse edukaks tunnistatud pakkumuste põhjendamatuks madala maksumuse kohta, kuid nad ei vaidlustanud kaebetähtaja jooksul selle põhjendatust.
- 40 Sõltumata vastusest küsimusele, kas raudteeagentuur võis õiguspäraselt esitada teise vaidlustatud otsuse põhjendused pärast seda, kui hagejad olid esitanud selle otsuse peale hagi, on vaja veel seda, et raudteeagentuuri poolt 24. juulil 2015 esitatud põhjendus oleks tõesti ELTL artikli 296 teise lõiguga kooskõlas. Nüüd aga on Üldkohus, kellele esitati tühistamishagi, – mitte raudteeagentuur – see kellele tuleb otsustada, kas selles otsuses toodud põhjendus on piisav.
- 41 Seoses sellega, et raudteeagentuur seab hagejate põhjendatud huvi sõltuvusse nende väidete põhjendatusest, tuleb veel meenutada, et poole põhjendatud huvi olemasoluks on vajalik – kuid ka piisav –, et Euroopa Liidu kohtule esitatud tühistamishagi annaks oma tulemuselt selle esitanud isikule mingit kasu (kohtuotsus, 17.9.2015, Mory jt vs. komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 76). Seega ei sõltu hagejate põhjendatud huvi nende väite põhjendatusest. Kui käesoleval juhul oletada, et teise vaidlustatud otsuse põhjendus on ebapiisav, siis võib sellest ebapiisavusest tuleneda otsuse tühistamine, mis võib eespool punktis 37 esitatud põhjustel tuua hagejatele kasu.
- 42 Lõpuks väidab raudteeagentuur vääralt, et hagejad ei ole vaidlustanud 24. juuli 2015. aasta kirjas esitatud põhjusi. Oma repliigis vaidlustavad hagejad sõnaselgelt just nimetatud kirjas sisalduva põhjenduse asjakohasuse. Asjaolu, et see vaidlustamine ei toimunud kaebetähtaja jooksul ei oma hagejate põhjendatud huvi hindamisel tähtsust, kuna seda huvi ei hinnata ei tähtaja möödumise ega ka esitatud väidete põhjendatuse seisukohast.
- 43 Kõiki eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb raudteeagentuuri argumendid hagejate põhjendatud huvi väidetava puudumise kohta tagasi lükata.

Raudteeagentuuri poolt 26. novembril 2015 esitatud täiendava menetlusdokumendi vastuvõetavus

- 44 Raudteeagentuur esitas 26. novembril 2015 menetlusdokumendi, mis tõendab, et ta oli 30. oktoobril 2015 võtnud vastu otsuse hanke ESP EISD 5 3. osa suhtes lepingu sõlmimise kohta. Ta leiab, et see uus asjaolu näitab, et hagejad väidavad vääralt, et hankega ESP EISD 4 seonduvas menetluses osalenud ettevõtjad teadsid täpselt, milline oli nende hinnapakumuse selles menetluses. Raudteeagentuuri sõnul on see menetlusdokument vastuvõetav, kuna sisaldab „uusi väiteid“ ja uusi tõendeid. Hagejad ei vaidlusta mitte selle menetlusdokumendi vastuvõetavust, vaid selles toodud argumendid.
- 45 Kodukorra artikli 84 lõige 1 ja artikli 85 lõiked 2 ja 3 lubavad ühelt poolt uute väidete esitamist tingimusel, et need tuginevad õiguslikele ja faktilistele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus, ja teiselt poolt hilinenult tõendite esitamist tingimusel, et nende hiline esitamine on põhjendatud. Käesoleval juhul võeti hanke ESP EISD 5 3. osa suhtes lepingu sõlmimise otsus vastu 30. oktoobril 2015. See on asjaolu, mis tuli ilmsiks menetluse käigus. 26. novembri 2015. aasta

menetlusdokument ja kõnealuste tõendite esitamine tuleb seega tunnistada vastuvõetavaks (vt analoogia alusel kohtuotsus, 29.10.2015, Vanbreda Risk & Benefits vs. komisjon, T-199/14, EU:T:2015:820, punktid 58–62).

Lisa C 4 vastuvõetavus

- 46 Raudteeagentuur leiab, et repliigi lisa C 4, mis sisaldab koopiat Euroopa Ravimiameti (EMA) hindamiskomisjoni aruandest, mis puudutab hanget, mida käsitleti 15. oktoobri 2013. aasta kohtuotsuses European Dynamics Belgium vs. EMA (T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530), on 15. oktoobri 2009. aasta kohtumääruse, Hangzhou Duralamp Electronics vs. nõukogu (T-459/07, EU:T:2009:403) ja Üldkohtu kodukorra praktiliste rakendussätete (ELT 2015, L 152, lk 1) punkti 25 kohaselt vastuvõetamatu. Raudteeagentuuri sõnul on see dokument hagejate valduses selle tõttu, et nad olid viidatud kohtuasja pooleks. Samas ei ole nad tema sõnul esitanud tõendit selle kohta, et nad taotlesid ja said EMA-lt loa seda menetlusdokumenti käesolevas kohtuasjas esitada. Raudteeagentuur taotleb kodukorra artikli 130 lõike 1 alusel, et lisa C 4 eemaldataks käesoleva kohtuasja toimikust ning ei võetaks arvesse hagejate poolt repliigi punktis 36 seoses selle lisaga esitatud argumente.
- 47 Hagejad ei ole lisa C 4 vastuvõetavuse suhtes seisukohta võtnud, kuna raudteeagentuur tõstatas selle vastuvõetamatuse küsimuse vasturepliigi staadiumis.
- 48 Sellega seoses tuleb meenutada, et Üldkohtu kodukorra praktiliste rakendussätete punkt 25 näeb ette, et kohtuasjas esitatud menetlusdokumenti ja selle lisasid, mis on selle asja toimikus, ei saa kasutada mõne teise kohtuasja ettevalmistamiseks. Seega reguleerib see punkt kohtuasja ettevalmistamist Üldkohtus ja seda, kuidas Üldkohus oma menetlust korraldavat pädevust teostab. Hagejad esitasid lisa C 4 tõendusmaterjalina, mitte aga dokumendina oma toimiku täiendamiseks pärast Üldkohtu poolset vastavat pöördumist. Seega ei ole tuginemine Üldkohtu kodukorra praktiliste rakendussätete punktile 25 lisa C 4 vastuvõetavuse hindamisel edukas.
- 49 Mis lisaks puutub raudteeagentuuri viitese 15. oktoobri 2009. aasta kohtumäärusele, Hangzhou Duralamp Electronics vs. nõukogu (T-459/07, EU:T:2009:403), põhjendamaks oma väidet, mille kohaselt on lisa C 4 vastuvõetamatu, siis on oluline meenutada, et liidu õiguses kehtib tõendite puhul nende vaba hindamise põhimõte (kohtuotsused, 25.1.2007, Dalmine vs. komisjon, C-407/04 P, EU:C:2007:53, punkt 63, ja 12.6.2015, Health Food Manufacturers' Association jt vs. komisjon, T-296/12, EU:T:2015:375, punkt 42).
- 50 Tõendite vaba hindamise põhimõte tähendab Üldkohtu jaoks seda, et ainus tõendite väärtuse hindamise kriteerium on nende usaldusväärsus (kohtuotsused, 25.1.2007, Dalmine vs. komisjon, C-407/04 P, EU:C:2007:53, punkt 63, ja 19.12.2013, Siemens jt vs. komisjon, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:866, punkt 128).
- 51 Tõendite vaba hindamise põhimõttega seondub tõendite vaba esitamise põhimõte (vt selle kohta kohtuotsus, 14.12.2005, General Electric vs. komisjon, T-210/01, EU:T:2005:456, punkt 297), mis annab pooltele võimaluse esitada liidu kohtule kõik õiguspäraselt kogutud tõendid, mida nad peavad oma seisukohtade põhjendamiseks vajalikuks. Selle tõendite vaba esitamise põhimõtte eesmärk on tagada pooltele Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 ette nähtud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile.
- 52 Samas tuleb tõendite vaba hindamise põhimõtet ja tõendite vaba esitamise põhimõtet rakendada kooskõlas selliste liidu õiguse aluspõhimõtetega nagu õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ja poolte võrdsuse põhimõte.

- 53 Nii tuleb tõendite vaba hindamise põhimõtet rakendada kooskõlas iga poole õigusega kaitsta oma huve sõltumata mis tahes välistest mõjutustest, eelkõige avalikkuse poolt, ja õigusega saada kaitset oma menetlusdokumentide väärkasutuse vastu (vt selle kohta kohtuotsus, 17.6.1998, Svenska Journalistförbundet vs. nõukogu, T-174/95, EU:T:1998:127, punktid 135 ja 136).
- 54 Seega tuleb Üldkohtul hinnata, kas pool kasutas teisest kohtuasjast pärinevat menetlusdokumenti nõuetekohaselt.
- 55 Tõendite vaba esitamise põhimõttest tuleneb, et Üldkohtu menetluse poolel on õigus esitada tõendusmaterjalina dokumente, mida esitati teises kohtuasjas, milles ta ise oli pooleks. Kui poolel oli kõnealustele dokumentidele õiguspärane juurdepääs ja need dokumendid ei ole konfidentsiaalsed, siis ei ole nõuetekohase õigusemõistmise põhimõttega põhimõtteliselt vastuolus nende dokumentide Üldkohtus esitamine. Nii on Euroopa Kohus leidnud, et menetluses oleva kohtuasja pool ei või taotleda menetlusdokumendi väljajätmist, kui nimetud pool on selle menetlusdokumendi juba esitanud samade poolte vahel aset leidnud teises kohtumenetluses (vt selle kohta kohtumäärus, 15.5.1991, Weddel vs. komisjon, C-54/90, ei avaldata, punktid 1–5).
- 56 Samuti ei saa selle poole nõusolek, kellelt menetlusdokument pärineb, olla eeltingimuseks sellise menetlusdokumendi vastuvõetavusele, mis on Üldkohtus esitatud teises kohtuasjas. Kui selle poole nõusolek, kellelt menetlusdokument pärineb, võib olla asjakohane dokumendi nõuetekohase kasutamise hindamisel, siis annaks eeldus, et see nõusolek tuleks saada enne dokumendi Üldkohtule esitamist ning et vastasel juhul oleks see vastuvõetamatu, poolele, kellelt dokument pärineb, õiguse see dokument välistada, võttes Üldkohtult võimaluse hinnata dokumendi kasutuse nõuetekohasust ja täita oma kohustust anda kummalegi poolele mõistlik võimalus oma seisukohtade ja tõendite esitamiseks tingimustes, mis ei asetaks ühte neist oma vastasega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda, mis on poolte võrdsuse põhimõtte aluseks (vt selle kohta kohtuotsus, 6.11.2012, Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 71). Seega tuleb Üldkohtul igas asjas asetada kaalule ühelt poolt tõendite vaba esitamise põhimõtte ja teiselt poolt kaitse kohtumenetluste poolte menetlusdokumentide väärkasutuse vastu.
- 57 Käesoleval juhul sisaldab hagejate esitatud lisa C 4 koopiat EMA hindamiskomisjoni aruandest, mis tehti hanke EMA-2011-05-DV menetluse kontekstis ja millest on eemaldatud teatavate alltöövõtjate ja hindamiskomisjoni liikmete nimed.
- 58 Hagejatel oli võimalus selle hindamiskomisjoni aruandega tutvuda, kuna nad esitasid hankes EMA-2011-05-DV pakkumuse. EMA otsuse peale tunnistada edukaks teine pakkuja ja lükata nende pakkumus tagasi esitasid hagejad Üldkohtule hagi, mille menetluse tulemusel tehti 15. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus European Dynamics Belgium jt vs. EMA (T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530).
- 59 Üldkohtu 15. oktoobri 2013. aasta kohtuotsusest European Dynamics Belgium jt vs. EMA (T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530) ilmneb, et kõnealune hindamiskomisjoni aruanne oli selles kohtuasjas toimikusse lisatud menetlusdokument. Üldkohus viitab siinkohal nimetatud kohtuotsuse punktidele 31, 34 ja 37.
- 60 Pealegi märkis Üldkohus 15. oktoobri 2013. aasta kohtuotsuses European Dynamics Belgium jt vs. EMA (T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530), et kõnealune hindamiskomisjoni aruanne tehti hagejatele teatavaks enne, kui nad esitasid hagi EMA otsuste peale, millega tunnistati edukaks teine pakkuja ja lükati nende pakkumus tagasi. Nagu nimetatud kohtuotsuse punktist 11 tuleneb, edastas EMA 20. oktoobri 2011. aasta kirjas kõnealuse aruande koopia, millest olid eemaldatud hindamiskomisjoni liikmete nimed ja kolme pakkuja nimed, kelle pakkumused olid edukaks tunnistatud. See aruanne oli osa selle otsuse põhjendusest, millega EMA tunnistas edukaks teise pakkuja ja lükkas hagejate

pakkumuse tagasi. Nimetatud aruande põhjal võisid hagejad hinnata, kas kaevata kohtusse edasi EMA otsus tunnistada edukaks teine pakkuja, mida nad 12. detsembril 2011 Üldkohtusse hagi esitades tegidki.

- 61 Niisiis on nimetatud hindamiskomisjoni aruanne hagejate valduses selle tõttu, et nad esitasid EMA korraldatud hankes pakkumuse ja kõrvalejäetud pakkujana palusid nad oma pakkumuse tagasilükkamise kohta põhjendust. Järelikult said hagejad selle aruande enda valdusesse õiguspäraselt.
- 62 Asjaolu, et kõnealune hindamiskomisjoni aruanne oli hiljem 15. oktoobri 2013. aasta kohtuasjas European Dynamics Belgium jt vs. EMA (T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530) menetlusedokument, ning et hagejad ei ole saanud EMA-lt luba selle kasutamiseks käesolevas asjas, ei võimalda pidada selle kasutamist nõuetevastaseks. Peale selle, et hagejad on saanud selle aruande oma valdusesse õiguspäraselt, tuleb tõdeda, et aruandes sisalduvaid EMA andmeid ja hinnangut ei saa pidada raudteeagentuuri suhtes konfidentsiaalseks. Arvestades lisaks selle dokumendi sisu ja hagejate tõendite esitamise vabadust, ei olnud EMA-l alust seista vastu sellele, et see dokument käesolevas kohtumenetluses raudteeagentuurile avaldatakse. Sellest tuleneb, et käesolevas asjas ei olnud EMA nõusolekut selle dokumendi kasutamiseks vaja. Järelikult oleks lisa C 4 vastuvõetamatuse tõttu tagasilükkamine vastuolus nõuetekohase õigusemõistmise põhimõttega, kuna see piiraks põhjendamatult hagejate tõendite esitamise vabadust.
- 63 Eeltoodud põhjustel tuleb lisa C 4 tunnistada vastuvõetavaks.

Hagejate poolt kohtuistungi korraldamise suhtes esitatud vastustes sisalduvate argumentide vastuvõetavus

- 64 Hagejad märkisid oma 7. juuni 2016. aasta kirjas, et nad ei taotle kohtuistungi korraldamist, kuid on valmis sellel osalema, kui Üldkohus otsustab selle korraldada. Nad põhjendasid oma valikut kohtuistungit mitte taotleda Üldkohtu tähelepanu juhtimisega mõnele punktile oma vasturepliigist.
- 65 Raudteeagentuur märkis oma 7. juuni 2016. aasta kirjas, et ta laseb Üldkohtul otsustada, kas kohtuistungit on vaja pidada. Lisaks leidis ta oma 28. juuni 2016. aasta kirjas, et hagejad olid esitanud oma 7. juuni 2016. aasta seisukohtades kohtuistungi korraldamise suhtes uusi väiteid. Ta palus esimese võimalusena, et nimetatud kiri saadetak hagejatele tagasi täpsustusega, et see oli vastuvõetamatu ning et Üldkohus ei võtaks selles toodud väiteid arvesse. Teise võimalusena palus ta vastata nendele väidetele kas kirjalikult või kohtuistungil, kui Üldkohus otsustab selle istungi korraldada.
- 66 Üldkohus märgib, et hagejate 7. juuni 2016. aasta kirjas esitatud argumendid on põhjenduseks sellele, miks nad ei taotle kohtuistungi korraldamist. Need põhjendused ei sisalda hagejate hagi ja repliigis juba esitatutega võrreldes uusi argumente. Raudteeagentuur ei selgita piisavalt, mille alusel ta kinnitab, et hagejad esitasid vasturepliigis korratud argumentidele vastuseks iseseisvad väited.
- 67 Järelikult ei ole vaja rahuldada raudteeagentuuri taotlust tunnistada hagejate 7. juuni 2016. aasta kiri vastuvõetamatuks ega taotlust anda talle võimalus sellele vastata. Kuna hagejate 7. juuni 2016. aasta kirjas esitatud argumendid on vaid põhjenduseks sellele, miks nad ei taotle kohtuistungi korraldamist, siis ei võta Üldkohus neid põhjendusi arvesse, kui ta hindab hagejate ainsat väidet, mille kohaselt on raudteeagentuur rikkunud oma põhjendamiskohustust.

Sisulised küsimused

Sissejuhatas

- 68 Hagejad esitavad üheainsa väite, mille kohaselt on raudteeagentuur rikkunud oma põhjendamiskohustust. Nad leiavad sisuliselt, et vaidlustatud otsuseid, mida täiendab hindamiskomisjoni aruanne, pole piisavalt põhjendatud küsimuses, kas iga kõnealuse hankeosa puhul edukaks tunnistatud pakkumused olid „põhjendamatult madala maksumusega“.
- 69 Hagejad selgitavad oma ainsa väite põhjenduseks, et hangetel ESP EISD 4 ja ESP EISD 5 oli sama ese ning eri hankeosadel sarnane kirjeldus ja pakkujad teadsid hanke ESP EISD 5 menetluses täpselt maksumust, mille nad olid hanke ESP EISD 4 puhul pakkunud. Hanke ESP EISD 4 menetluses pakkumuste majanduslikuks hindamiseks ette nähtud matemaatilise valemi pöördkasutamine koos rea mõistlike eeldustega turuolukorra kohta võimaldab pakkujatel taibata, milliseid hindu konkurendid kasutavad. Pakkujad, kelle pakkumused tunnistati hanke ESP EISD 5 1. ja 2. osa puhul edukaks, on alandanud oma hindu põhjendamatult võrreldes sellega, mida nad pakkusid hanke ESP EISD 4 vastavate osade puhul. Need pakkujad toimisid nii selleks, et tasakaalustada oma tehniliste pakkumuste kvaliteeti ning et nende pakkumused võidaks paigutada nimetatud hankeosade puhul kõrgemale järjekohale. Hagejad viitavad sellega seoses teatavate pakkujate pakkumustele. Hagejate sõnul pidi raudteeagentuur seega põhjendama, miks edukaks tunnistatud pakkumused ei olnud põhjendamatult madala maksumusega ja selline põhjendus eeldab, et ta esitab arutluskäigu, mille tulemusel ta ühelt poolt järeldas, et peamiselt rahaliste kriteeriumide poolest vastas niisugune pakkumus selle liikmesriigi õiguses, kus neid teenuseid tuli osutada, personali töötasusid, sotsiaalkindlustusmaksid ning tööohutust ja töötervishoidu reguleerivatele normidele, ja teiselt poolt kontrollis ta, et pakutud hinnad hõlmasid kõiki edukaks tunnistatud pakkumuse tehnilistest aspektidest tulenevaid kulusid. Samas ei puuduta ükski raudteeagentuuri esitatud dokument pakkumuste põhjendamatult madala maksumuse küsimust. Seega rikkus Raudteeagentuur oma põhjendamiskohustust ja vaidlustatud otsused tuleb tühistada.
- 70 Raudteeagentuur eitab põhjendamiskohustuse rikkumist. Ta leiab, et hagejatele esitatud teave vastas kohtupraktikas põhjendamiskohustusele seatud kriteeriumidele. Tema sõnul ei ole hagejad tõendanud, miks kujutas pakkumuste põhjendamatult madala maksumuse uurimine käesoleval juhul endast vaidlustatud otsuste põhjenduste kohustuslikku osa, ega seda, mis põhjusel tundusid edukaks tunnistatud pakkujate majanduslikud pakkumused olevat põhjendamatult madala maksumusega.
- 71 Neid argumente arvestades tuleb esiteks meenutada, milline on raudteeagentuuri kui hankija põhjendamiskohustuse ulatus, teiseks täpsustada põhjendamatult madala maksumusega pakkumusi reguleerivate õigusnormide kohaldamisala ja kolmandaks kontrollida, kas raudteeagentuur käesoleval juhul oma põhjendamiskohustust järgis.

Raudteeagentuuri kui hankija põhjendamiskohustuse ulatus

- 72 Põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punkti c kohaselt on ametiasutustel kohustus oma otsuseid põhjendada. See põhjendamiskohustus tähendab selgelt väljakujunenud kohtupraktika kohaselt, et ELTL artikli 296 teisest lõigust tulenevalt tuleb aktis selgelt ja ühemõtteliselt ära näidata akti vastuvõtja arutluskäik, et esiteks oleks huvitatud isikutel võimalik teada saada võetud meetme põhjused, et oma õigusi kaitsta, ning teiseks võimaldada kohtul teostada kontrolli (kohtuotsused, 25.2.2003, Strabag Benelux vs. nõukogu, T-183/00, EU:T:2003:36, punkt 55; 24.4.2013, Evropaiki Dynamiki vs. komisjon, T-32/08, ei avaldata, EU:T:2013:213, punkt 37, ja 28.6.2016, AF Steelcase vs. EUIPO, T-652/14, ei avaldata, EU:T:2016:370, punkt 43).

- 73 Põhjendamiskohustust määratletakse selle kohustuse eesmärgi järgi, milleks on võimaldada huvitatud isikutel oma õigusi kaitsta ja kohtul kontrolli teostada. See on osa tõhusa kohtuliku kaitse tagamisest (vt kohtuotsus, 20.9.2011, *Evropaïki Dynamiki vs. EIP*, T-461/08, EU:T:2011:494, punkt 122 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Sellest järeldub, et küsimust, kas põhjendamiskohustust on järgitud tuleb hinnata lähtudes teabest, mis oli hageja käsutuses hetkel, kui ta esitas oma hagi (vt selle kohta kohtuotsused, 25.2.2003, *Renco vs. nõukogu*, T-4/01, EU:T:2003:37, punkt 96; 19.4.2012, *Evropaïki Dynamiki vs. komisjon*, T-49/09, ei avaldata, EU:T:2012:186, punkt 36; 21.2.2013, *Evropaïki Dynamiki vs. komisjon*, T-9/10, ei avaldata, EU:T:2013:88, punktid 27 ja 28, ning 23.5.2014, *European Dynamics Luxembourg vs. EIP*, T-553/11, ei avaldata, EU:T:2014:275, punkt 167 ja seal viidatud kohtupraktika). Põhjendusi ei saa esitada esimest korda alles hiljem kohtule. Vaid erandlikel asjaoludel võib olla põhjendatud, et kohus võtab arvesse menetluse käigus esitatud asjaolud (vt selle kohta kohtuotsus, 20.5.2009, *VIP Car Solutions vs. parlament*, T-89/07, EU:T:2009:163, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 75 Lisaks on oluline meenutada, et põhjendamise nõude hindamisel tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleks toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuna kontrollides akti põhjenduse vastavust ELTL artikli 296 teise lõigu nõuetele tuleb lisaks akti sõnastusele arvestada akti konteksti ja kõiki asjassepuutuvaid õigusnorme (vt kohtuotsus, 23.5.2014, *European Dynamics Luxembourg vs. EIP*, T-553/11, ei avaldata, EU:T:2014:275, punkt 153 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Hankija põhjendamiskohustus on täpsustatud Euroopa Liidu avalikke hankeid reguleerivates õigusnormides, mis sisalduvad eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruses (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju (ELT 2012, L 298, lk 1), käesolevas asjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „finantsmäärus“), ja komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määruses (EL) nr 1268/2012, mis käsitleb finantsmääruse kohaldamise eeskirju (ELT 2012, L 362, lk 1), käesolevas asjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „rakendusmäärus“), mida kohaldatakse raudteeagentuuri suhtes (vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprill 2004. aasta määruse (EÜ) nr 881/2004 artikleid 22 ja 40, millega asutatakse Euroopa Raudteeagentuur (ELT 2004, L 164, lk 1), tõlgendatuna koostoimes komisjoni 30. septembri 2013. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 1271/2013 raamfinantsmääruse kohta asutustele, millele viidatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artiklis 208 (ELT 2013 L 328, lk 42), artikliga 85).
- 77 Finantsmääruse artikli 113 lõike 2 esimene lõik näeb ette, et hankija teeb ühelt poolt kõigile edututele pakkujatele teatavaks nende pakkumuste tagasilükkamise põhjused ja teiselt poolt kõigile pakkujatele, kes täidavad valikukriteeriumid ja keda ei ole hankemenetlusest kõrvaldamiskriteeriumide alusel menetlusest kõrvaldatud ning kes seda kirjalikult taotlevad, teatavaks eduka pakkumuse omadused ja suhtelised eelised ning selle pakkuja nime, kellega leping sõlmitakse. Lisaks teeb hankija viimati nimetatud teabe rakendusmääruse artikli 161 lõike 2 kohaselt teatavaks 15 päeva jooksul alates kirjaliku taotluse saamisest. Rakendusmääruse artikli 161 lõige 3 kordab muu hulgas, et väljalangenud pakkujad võivad kirjalikult taotledes saada lisateavet nende pakkumuse tagasilükkamise põhjuste ja eduka pakkumuse suhteliste eeliste kohta ning saada teada eduka pakkuja nime.
- 78 Finantsmääruse artikli 113 lõige 2 ja rakendusmääruse artikli 161 lõige 2 näevad seega edutute pakkujate suhtes ette põhjendamise kahes etapis. Kõigepealt teatab hankija kõigile edututele pakkujatele, et nende pakkumus on tagasi lükatud ja selle tagasilükkamise põhjused. Need põhjused võib esitada kokkuvõtlikult, arvestades edututele pakkujatele nendes sätetes ette nähtud võimalust taotleda täpsemat põhjendust. Edasi näevad need sätted ette, et kui mõni edutu pakkuja, kes täidab valikukriteeriumid ja keda ei ole hankemenetlusest kõrvaldamise kriteeriumide alusel menetlusest

kõrvaldatud ning kes esitab kirjaliku taotluse, edastab hankija võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt 15 päeva jooksul alates taotluse saamisest teabe eduka pakkumuse omaduste ja suhteliste eeliste kohta ning selle pakkuja nime, kellega leping sõlmitakse.

- 79 Üldkohus leiab, et selline põhjenduste kahes osas esitamine ei ole vastuolus põhjendamiskohustusega, mis esiteks peab võimaldama huvitatud isikutel teada saada võetud meetme põhjused, et oma õigusi kaitsta, ning teiseks võimaldama kohtul teostada kontrolli (vt selle kohta kohtuotsused, 25.2.2003, Strabag Benelux vs. nõukogu, T-4/01, EU:T:2003:37, punkt 93; 15.10.2013, European Dynamics Belgium jt vs. EMA, T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530, punkt 24, ja 17.9.2015, Ricoh Belgium vs. nõukogu, T-691/13, ei avaldata, EU:T:2015:641, punkt 38).
- 80 Lõpuks tuleb meenutada, et ELTL artiklis 296 ette nähtud põhjendamiskohustus on oluline menetlusnõue, mida tuleb eristada põhjenduse põhjendatusest, mis käsitleb vaidlusaluse akti sisulist õiguspärasust (kohtuotsused, 23.5.2014, European Dynamics European Dynamics Luxembourg vs. EIP, T-553/11, ei avaldata, EU:T:2014:275, punkt 154, ja 28.6.2016, AF Steelcase vs. EUIPO, T-652/14, ei avaldata, EU:T:2016:370, punkt 47).
- 81 Kuna akti põhjendamise kohustus sõltub tema vastuvõtmise faktilisest ja õiguslikust kontekstist, siis tuleb arvesse võtta käesolevas asjas põhjendamatult madala maksumusega pakkumustele kohaldatava õigusliku raamistiku järgmisi aspekte.

Põhjendamatult madala maksumusega pakkumusi reguleerivate õigusnormide kohaldamisala

- 82 Rakendusmääruse artikli 151 lõige 1 sätestab:

„1. Kui teatava lepingu puhul tunduvad pakkumused olevat põhjendamatult madala maksumusega, nõuab hankija enne selliste pakkumuste juba ainuüksi sel põhjusel tagasilükkamist kirjalikult täpsustusi pakkumuse nende osade kohta, mida ta peab asjakohaseks, ning kontrollib neid pärast osapoolte nõuetekohast ärakuulamist, võttes arvesse saadud selgitusi. Kõnealused täpsustused võivad olla eelkõige seotud ehitustööde tegemise, teenuste osutamise või tarnete tegemise asukohas kehtivate tööhõive kaitse ja töötingimustealaste normide järgimisega.

Hankija võib eelkõige arvesse võtta selgitusi, mis on seotud:

- a) tootmisprotsessi, teenuste osutamise või ehitusmeetodi säästlikkusega;
- b) valitud tehniliste lahendustega või pakkuja kättesaadavate erakordselt soodsate tingimustega;
- c) pakkumuse ainulaadsusega.

2. Kui hankija teeb kindlaks, et pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega seetõttu, et on saadud riigiabi, võib ta pakkumuse juba ainuüksi sel põhjusel tagasi lükata üksnes juhul, kui pakkuja ei suuda hankija määratud põhjendatud aja jooksul tõendada, et kõnealune abi on antud lõplikult ja kooskõlas riigiabi käsitlevates liidu eeskirjades ette nähtud menetluste ja otsustega.“

- 83 Mõistet „põhjendamatult madal“ ei ole määratletud ei finantsmääruse ega ka rakendusmääruse sätetes. Samas tuleneb kohtupraktikast, et pakkumuse põhjendamatult madalat maksumust tuleb hinnata võrreldes teostatavate töödega või osutatavate teenustega (kohtuotsus, 28.1.2016, Agriconsulting Europe vs. komisjon, T-570/13, EU:T:2016:40, punkt 55).
- 84 Rakendusmääruse artikli 158 lõike 4 kohaselt nõuab hindamiskomisjon põhjendamatult madalate hindadega pakkumuste puhul vajalikke täpsustusi pakkumuse koostisosade kohta.

- 85 Üldkohus on viimati nimetatud sättega seoses leidnud, et hankija kohustus kontrollida pakkumuse tõsiseltvõetavust tuleneb eelneva kahtluse olemasolust selle usaldusväärsuse suhtes, kusjuures tuleb silmas pidada, et nimetatud sätte peamine eesmärk on, et pakkujat ei jäeta menetlusest kõrvale, ilma et tal oleks olnud võimalust põhjendada põhjendamatult madala maksumusega tundunud pakkumuse sisu. Seega alles siis, kui on sellised kahtlusi, peab hindamiskomisjon enne selle pakkumuse võimalikku tagasilükkamist küsima vajalikke pakkumuse koostisosade kohta täpsustusi. Kui aga pakkumus ei tundu olevat põhjendamatult madala maksumusega rakendusmääruse artikli 158 lõike 4 tähenduses, siis seda artiklit ei kohaldata (vt selle kohta kohtuotsused, 6.7.2005, TQ3 Travel Solutions Belgium vs. komisjon, T-148/04, EU:T:2005:274, punktid 49 ja 50; 11.5.2010, PC-Ware Information Technologies vs. komisjon, T-121/08, EU:T:2010:183, punkt 72; 5.11.2014, Computer Resources International (Luxembourg) vs. komisjon, T-422/11, EU:T:2014:927, punkt 57, 15.9.2016, European Dynamics Luxembourg ja Evropaiki Dynamiki vs. komisjon, T-698/14, ei avaldata, EU:T:2016:476, punkt 59).
- 86 Sellised kahtlused võivad eelkõige tekkida juhul, kui ühelt poolt pole kindel, et pakkumus vastab selle liikmesriigi õiguses, kus neid teenuseid tuleb osutada, personali töötasusid, sotsiaalkindlustusmakseid ning tööohutust ja töötervishoidu reguleerivatele normidele, ja teiselt poolt, et pakutud hind hõlmab kõiki edukaks tunnistatud pakkumuse tehnilistest aspektidest tulenevaid kulusid (kohtuotsus, 8.10.2015, Secolux vs. komisjon, T-90/14, ei avaldata, EU:T:2015:772, punkt 62).
- 87 Eeltoodust tuleneb, et hankija hinnang pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse kohta antakse kahes etapis.
- 88 Esimeses etapis peab hankija hindama, kas esitatud pakkumused „tunduval“ olevat põhjendamatult madala maksumusega (vt rakendusmääruse artikli 151 lõige 1). Verbi „tunduma“ kasutamine rakendusmääruses eeldab, et hankija annab pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse suhtes *prima facie* hinnangu. Seega ei kohusta rakendusmäärus hankijat tegema omal algatusel iga pakkumuse koostisosade suhtes üksikasjalikku analüüsi, et kindlaks teha, et see pole põhjendamatult madala maksumusega. Niisiis esimeses etapis peab hankija vaid kindlaks tegema, kas esitatud pakkumused sisaldavad mõnda näitajat, mis tekitab kahtlusi, et need võivad olla põhjendamatult madala maksumusega. See on nii eelkõige juhul, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või tavapärane turuhind. Kui esitatud pakkumused ei sisalda mõnda sellist näitajat ning ei tundu seega olevat põhjendamatult madala maksumusega, võib hankija jätkata pakkumuste hindamist ja eduka pakkuja väljaselgitamise menetlust.
- 89 Seevastu juhul, kui on näitajaid, mis tekitavad kahtluse, et mõni pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega, peab hankija teises etapis kontrollima selle pakkumuse koostisosi, et veenduda, et pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega. Kontrolli käigus on hankijal kohustus anda kõnealuse pakkumuse esitanud pakkujale võimalus selgitada, miks ta leiab, et tema pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega. Seejärel peab hankija hindama esitatud selgitusi ja kindlaks tegema, kas kõnealune pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega ja kui see on nii, on tal kohustus see tagasi lükata.
- 90 Kuna põhjendamise nõuet tuleb eelkõige hinnata kohaldatavatest õigusnormidest lähtudes (vt allpool punkt 75), siis selle kontrolli kaheetapilisus mõjutab hankija põhjendamiskohustuse ulatust.

Raudteeagentuuri põhjendamiskohustuse täitmise analüüs

- 91 Üldkohtul on juba olnud võimalus võtta seisukoht põhjendamiskohustuse osas, mis lasub hankijal, kui tal on tekkinud pakkumuste hindamise etapis kahtlus, et mõni esitatud pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega ja kui ta on leidnud pärast kõnealuse pakkuja ärakuulamist ja põhjaliku analüüsi tegemist, et pakkumus ei olnud põhjendamatult madala maksumusega (kohtuotsus, 15.10.2013, European Dynamics Belgium jt vs. EMA, T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530, punktid 64 ja 65) või kui see tõesti nii oli (kohtuotsus, 5.11.2014, Computer Resources International (Luxembourg) vs.

komisjon, T-422/11, EU:T:2014:927, punktid 39 ja 40). Konkreetsemalt leidis kohus, et piisava põhjenduse esitamiseks selle kohta, et edukaks tunnistatud pakkumus ei olnud põhjendamatult madala maksumusega, pidi hankija esitama arutluskäigu, mille tulemusel ta ühelt poolt järeldas, et peamiselt rahaliste kriteeriumide poolest vastas niisugune pakkumus selle liikmesriigi õiguses, kus neid teenuseid tuli osutada, personali töötasusid, sotsiaalkindlustusmaksid ning tööohutust ja töötervishoidu reguleerivatele normidele, ja teiselt poolt oli ta kontrollinud, et pakutud hind hõlmas kõiki edukaks tunnistatud pakkumuse tehnilistest aspektidest tulenevaid kulusid (kohtuotsus, 15.10.2013, European Dynamics Belgium jt vs. EMA, T-638/11, ei avaldata, EU:T:2013:530, punkt 68).

- 92 Mis puutub hankija põhjendamiskohustuse ulatusse, kui ta leiab, et edukaks tunnistatud pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega, siis tuleneb põhjendamatult madala maksumusega pakkumusi reguleerivatest õigusnormidest, millele on viidatud eespool punktis 82, ja eelkõige asjaolust, et hankija peab esimeses etapis annab pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse suhtes vaid *prima facie* hinnangu, et tema põhjendamiskohustus on piiratud ulatusega. Kohustada hankijat üksikasjalikult selgitama, miks teatav pakkumus ei tundu talle olevat põhjendamatult madala maksumusega, tähendaks mitte arvesse võtta rakendusmääruse artiklis 151 ette nähtud analüüsi kahe etapi eristamist.
- 93 Eeskätt siit, kui hankija tunnistab teatava pakkumuse edukaks, ei ole ta kohustatud talle rakendusmääruse artikli 113 lõike 2 alusel esitatavatele põhjendamise taotlustele vastates sõnaselgelt põhjendama, miks edukaks tunnistatud pakkumus ei tundunud talle olevat põhjendamatult madala maksumusega. Kui hankija on pakkumuse edukaks tunnistanud, siis järeldub sellest kaudselt, kuid selgelt, et ta leidis, et pole näitajaid, mis viitaksid sellele, et nimetatud pakkumus oli põhjendamatult madala maksumusega. Need põhjendused tuleb aga teatavaks teha väljalangenud pakkujale, kes seda sõnaselgelt taotleb.
- 94 Käesoleval juhul tuleb märkida, et hagejad ei palunud rakendusmääruse artikli 113 lõike 2 alusel esitatud 11. mai 2015. aasta taotluses, mis puudutas 1. hankeosa (lisa A15), ega 2. juuli 2015. aasta taotluses, mis puudutas 2. hankeosa (lisa A18), sõnaselgelt, et hankija põhjendaks, miks 1. hankeosa puhul esimesele järjekohale asetatud pakkumus ja 2. hankeosa puhul edukaks tunnistatud pakkumused ei tundunud talle olevat põhjendamatult madala maksumusega.
- 95 Esimese vaidlustatud otsusega (lisa A1) seoses ilmneb aga 20. mai 2015. aasta täiendavast põhjendusest, et majandusliku hindamise tulemusel 1. hankeosa puhul esimesele järjekohale paigutatud pakkumusele antud hindamispunktide arvu (38,78 punkti) ja hageja pakkumusele sama hankeosa puhul antud hindamispunktide arvu (35,46 punkti) tegi raudteeagentuur hagejatele teatavaks. Neile tehti teatavaks ka 1. hankeosa puhul esimesele järjekohale asetatud pakkumuses pakutud hind 867 000 eurot, kusjuures hagejate pakkumuses pakutud hind oli 948 100 eurot.
- 96 Mis puutub teise vaidlustatud otsusesse, siis 7. juuli 2015. aasta täiendavast põhjendusest ilmneb, et majandusliku hindamisega seoses olid hagejad teadlikud 2. hankeosa eest nende pakkumusele antud hindamispunktide ja edukaks tunnistatud pakkumustele antud hindamispunktide: nimelt esimesele järjekohale asetatud pakkumus sai 39,04 punkti, teisele järjekohale asetatud pakkumus 40 punkti ja kolmandale järjekohale asetatud pakkumus 32,53 punkti. Lisaks oli hankedokumentides täpsustatud, et nimetatud pakkumuse puhul arvutati hindamispunktid majandusliku hindamise käigus valemi „kõige madalam hind/pakkuja pakkumuses toodud hind * 40“. Nende andmete põhjal võisid hagejad välja arvutada esimesele järjekohale asetatud pakkumuses pakutud hinna ja seejärel teistes edukaks tunnistatud pakkumustes pakutud hinnad.
- 97 Nii oli hagejatele hagi esitamise ajal teada, et raudteeagentuur oli leidnud, et edukaks tunnistatud pakkumused ei tundunud olevat põhjendamatult madala maksumusega, kuna need pakkumused olid tunnistatud edukaks. Lisaks olid hagejad 20. mail ja 7. juulil 2015 esitatud täiendava teabe põhjal teadlikud, millises kontekstis vaidluselused otsused olid vastu võetud, mis võimaldas neil nende põhjendatuse vaidlustada.

98 Viimati nimetatud hinnangut toetab ka hagejate 8. juuli 2015. aasta kirja sisu. Nad märkisid seal järgmist:

„Pakkujad, kelle pakkumused olid 1. ja 2. hankeosa puhul edukaks tunnistatud, on konkurentsieelise saamiseks oma hindu ebaseaduslikult alandanud. Meile pole siiani teada, kuidas raudteeagentuur võis nõustuda selliste hindadega, mis olid kunstlikult madalad, ning meil on kahju, et raudteeagentuur on otsustanud need hinnad ilma uurimise või selgitusteta heaks kiita. Intrasoftware Internationali hinnad hanke ESP EISD 4 1. osale olid 15,78% kõrgemad kui meie hinnad. Samas on Intrasoftware Internationali hinnad hanke ESP EISD 5 2. osale nüüd 32,81% meie hindadest madalamad ja hanke ESP EISD 5 1. osale 5,88% meie hindadest madalamad [...]. Lisaks olid Ingegneria Informatica SPA hinnad hanke ESP EISD 4 1. osale 23,73% kõrgemad kui meie hinnad. Samas on Nextera1 konsortsiumi hinnad hanke ESP-EISD 5 1. osale nüüd 8,56% meie hindadest madalamad ja Ingegneria Informatica SPA poolt kontrollitava Nextera2 konsortsiumi hinnad hanke ESP EISD 5 2. osale 19,37% meie hindadest 19,37% madalamad.“

99 Seda kinnitavad ka hagiavalduse punktid 20–22. Nendes punktides märkisid hagejad järgmist:

„Mis puutub hankesse ESP EISD 5, siis kui hagejad olid vaidlustatud otsused ja täiendavad põhjendused kätte saanud, esitasid nad järgmised seisukohad:

- a) 1. hankeosa puhul märkisid nad, et [Nextera1] konsortsium, millesse kuulub äriühing Engineering Ingegneria informatica SPA, sai tema majandusliku pakkumuse hindamisel 38,78 hindamispunkti, samas kui [hagejate pakkumus sai] 35,46 hindamispunkti [...]. Järelikult oli [Nextera1] konsortsiumi pakkumus hagejate pakkumusest 8,56% soodsam (samas kui Encrypta konsortsiumi, millesse kuulus samuti äriühing Engineering Ingegneria informatica SPA, pakkumus hanke ESP EISD 4 1. osale oli 23,73% kallim). Järelikult oli selle konsortsiumi pakkumus, millesse nimetud äriühing kuulub, hankes ESP EISD 5 põhjendamatult madala maksumusega;
- b) 2. hankeosa puhul märkisid nad, et äriühing Intrasoftware International SA sai tema majandusliku pakkumuse hindamisel 39,04 hindamispunkti, samas kui hagejate pakkumus [sai] 26,23 hindamispunkti [...]. Järelikult oli Intrasoftware International SA majanduslik pakkumus seekord hagejate pakkumusest 32,81% madalam (samas kui selle sama äriühingu pakkumus hanke ESP EISD 4 2. osale oli vaevalt 3,45% madalam). Ka siin oli Intrasoftware Internationali pakkumus hankes ESP EISD 5 põhjendamatult madala maksumusega.

[...] Olles teadlikud, et nende majanduslik pakkumus oli juba madala maksumusega (kuid tavapärasel tasemel), ei seleta hagejad seda suurt erinevust majanduslike pakkumuste hindamisel, mis tekkis esimest korda hankes ESP EISD 5, muul moel, kui et edukaks tunnistatud konsortsiumid pakkusid põhjendamatult madalaid hindu. Seda järeldust toetab ka asjaolu, et hankes ESP EISD 4, mille esemeks olid samad teenused ja eri osade sarnane kirjeldus, oli hagejate majanduslik pakkumus (mis oli iga hankeosa puhul kolmest asetatud esimesele järjekohale) kas soodsam kui teised (1. hankeosa) või teistest veidi kallim (2. ja 3. hankeosa). Järelikult võib nende pakkumuste maksumus olla kindel ja selge kriteerium turuhindade ja tavapärase hinnataseme kohta, mida peaks olema [hankes] ESP EISD 5 pakutud. Vaidlusaluses hankes pakkusid neli konsortsiumi (Nextera1, On Track, Intrasoftware/Charles Oakes, Atos Integration) 1. hankeosa puhul madalamaid hindu (Atos Integration pakkus koguni 11,35% madalamaid hindu [...], ning 2. hankeosa puhul olid [edukaks tunnistatud pakkumused] veelgi enam põhjendamatult madala maksumusega kui hagejate pakkumused (Atos Belgium SA 34,42%, Intrasoftware International SA 32,81% ja Nextera2 19,36% madalam) [...].

Ülaltoodud asjaolud näitavad, et edukaks tunnistatud konsortsiumite majanduslikel pakkumustel vaidlusaluse hanke kahele osale olid turuhindadega võrreldes [...] põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse tunnused.“

- 100 Need asjaolud tõendavad, et hagejad võisid nende käsutuses oleva teabe põhjal hagi esitamise ajal vaidlustada raudteeagentuuri hinnangu, mille kohaselt ei sisaldanud edukaks tunnistatud pakkumused ühtegi näitajat, mis viitaks sellele, et need oleksid põhjendamatult madala maksumusega, ja seega ei tundunud need olevat põhjendamatult madala maksumusega.
- 101 Lisaks tuleb märkida, et erandlikud asjaolud eespool punktis 74 viidatud kohtupraktika tähenduses võimaldavad käesolevas asjas Üldkohtul võtta arvesse raudteeagentuuri poolt menetluse käigus esitatud konkreetset põhjendust.
- 102 On oluline nentida, et hagejad esitasid alles 8. juulil 2015 nende kahe hankeosa kohta raudteeagentuurile edukaks tunnistatud pakkumuste põhjendamatult madala maksumuse kohta konkreetse põhjenduse taotluse (vt eespool punkt 15). Samas esitasid hagejad – ootamata ära raudteeagentuuri vastust ja andmata viimasele selleks piisavat tähtaega, kuigi hagi esitamise tähtaeg seda võimalust ei piiranud – 17. juulil 2015 käesoleva hagi, viidates vaid sellele, et vaidlustatud otsuste põhjendused olid ebapiisavad, kuna eelkõige puudus vastus nende 8. juuli 2015. aasta taotlusele (vt eespool punkt 16). Raudteeagentuur aga esitas selgitused selle kohta, miks edukaks tunnistatud pakkumused ei tundunud talle olevat põhjendamatult madala maksumusega, 24. juulil 2015 selle tähtaja lõpul, mida käesoleva asja asjaolusid arvestades tuleb pidada mõistlikuks. Seega tuleb asuda seisukohale, et nende asjaolude kogum iseloomustab erandlikku olukorda eespool punktis 74 viidatud kohtupraktika tähenduses, millega on põhjendatud, et Üldkohus võtab arvesse 24. juuli 2015. aasta kirja, et hinnata, kas raudteeagentuur täitis oma põhjendamiskohustuse seoses põhjustega, miks ta ei leidnud, et edukaks tunnistatud pakkumused olid põhjendamatult madala maksumusega.
- 103 Oma 24. juuli 2015. aasta kirjas märkis raudteeagentuur muu hulgas järgmist:
- „Seoses väitega, et „pakkujad, kelle pakkumused olid 1. ja 2. hankeosa puhul edukaks tunnistatud, on konkurentsieelise saamiseks oma hindu ebaseaduslikult alandanud“, teatame teile, et
- 1. hankeosa puhul edukaks tunnistatud pakkujate hinnad jäävad samasse hinnaklassi. Kui võrrelda kõige madalamat päevahinda edukaks tunnistatud pakkujate majanduslikes pakkumustes toodud päevahindadega, siis on European Dynamicsi tase kõige madalam ja Nextera1 tase kõige kõrgem soodushind.
 - 2. hankeosa puhul esitasid need kuus kaheteistkümnest pakkujast, kelle pakkumused tunnistati vastavaks, majandusliku pakkumuse madalama hinnaga kui European Dynamics. Kuuest ettevõtjast kolmeka, kes olid esitanud majanduslikult kõige soodsamad pakkumused, sõlmiti hankelepingud ning kahe esimese edukaks tunnistatud pakkuja majanduslikud pakkumused olid väga lähedaste hindadega.
- Nende asjaolude põhjal on meil veenvad tõendid selle kohta, et majanduslikud pakkumused ei olnud põhjendamatult madala maksumusega.“
- 104 Sellised näitajad nagu eri pakkujate pakutud hindade suhteline lähedus iga hankeosa puhul võimaldavad siin mõista neid põhjusi, miks hankija ei leidnud, et edukaks tunnistatud pakkumuste maksumus ei tundunud antud juhul esmapilgul põhjendamatult madal. Lisaks tuleb tõdeda, et hagejad ise nentisid oma repliigis, et see põhjendus oli piisav ja et nad seda võimalust kasutasid.
- 105 Selliselt hagejatele teatavaks tehtud näitajate kogum vastab seega eespool punktides 100 ja 101 täpsustatud nõuetele, millest raudteeagentuur pidi kinni pidama. Järelikult pole hagejatel õigus, kui nad väidavad, et käesoleval juhul on rikutud põhjendamiskohustust.
- 106 Asjaolu, et hagejad on käesolevas asjas jätnud esitamata väite raudteeagentuuri hinnangu põhjendatuse vaidlustamiseks, ei näita seda, et nad ei suutnud selle hinnangu põhjendustest aru saada. Lisaks on oluline meenutada, et põhjenduse piisavust käsitleva väite kontekstis ei saa Üldkohus hinnata

võimalikku selle põhjenduse põhjendatuse vaidlustamist, kuna eespool punktis 80 viidatud kohtupraktika kohaselt tuleb ELTL artiklis 296 ette nähtud põhjendamiskohustuse järgimist eristada põhjenduse põhjendatusest.

- 107 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb raudteeagentuuri põhjendamiskohustuse rikkumist käsitlev ainus väide tagasi lükata ja seega hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

- 108 Vastavalt kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
- 109 Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud vastavalt raudteeagentuuri nõudele välja mõista neilt.
- 110 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla hagejate nõue mõista kõik kohtukulud välja raudteeagentuurilt isegi juhul, kui hagi jäetakse rahuldamata. Selle nõude põhjendamiseks viitavad hagejad vaidlustatud otsuste väidetavale põhjenduse ebapiisavusele ja raudteeagentuuri hoiakule muid täpsustusi esitamata. Need põhjendused ei võimalda mõista kohtukulusid välja raudteeagentuurilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja European Dynamics Luxembourg SA-lt, Evropaiki Dynamiki – Proigmena Systemata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE-lt ja European Dynamics Belgium SAlt.

Frimodt Nielsen

Kreuschitz

Póltorak

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 4. juuli 2017 Luxembourgis.

Allkirjad